

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№10

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

10-jild
10-son
Oktyabr, 2026

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Ubaydullayev G‘ayrat Zuvaytovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Габидуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-заде Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбонович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Эркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шагинур Шухратовна - д.э.н. (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Убайдуллаев Гайрат Зувайтович - к.э.н., доцент

Ходжакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишиервич - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Алимова Муниса Юлчиевна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Эргашева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н. (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Жонузов Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Ходжанова Гулиода Отамуродовна - д.ф.э.н. (PhD), доцент

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н. (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н. (PhD)

Панжиев Самижон Аликулович - PhD, доцент

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Abdullayev Jamshid Obidovich

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ УСЛУГ

Жамишд Обидович Абдуллаев

WAYS TO ENHANCE THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE ACTIVITY IN THE SERVICE SECTOR

Jamshid Obidovich Abdullaev

Annotatsiya Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Xizmatlar bozorida raqobatbardoshlikni mustahkamlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish, xizmat ko'rsatish jarayonlarini avtomatlashtirish, inson kapitalini rivojlantirish hamda mijozlarga yo'naltirilgan boshqaruv tizimini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sohasining tutgan o'rni, innovatsion rivojlanish imkoniyatlari va mavjud muammolar ko'rib chiqilgan. Tadqiqot yakunida innovatsion faoliyat samaradorligini baholash mezonlari ishlab chiqilib, xizmat ko'rsatuvchi korxonalarda innovatsiyalarni joriy etish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: xizmat ko'rsatish sohasi, innovatsion faoliyat, innovatsion samaradorlik, raqamli transformatsiya, raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirish, mehnat unumdorligi, raqobatbardoshlik, mijozlar ehtiyoji, iqtisodiy samaradorlik.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты повышения эффективности инновационной деятельности в сфере услуг. Анализируются вопросы усиления конкурентоспособности на рынке услуг, внедрения цифровых технологий, автоматизации сервисных процессов, развития человеческого капитала и совершенствования клиентоориентированной системы управления. Также рассматривается роль сектора услуг в экономике Узбекистана, возможности инновационного развития и существующие проблемы. По итогам исследования разработаны критерии оценки эффективности инновационной деятельности и предложены научно-практические рекомендации по повышению эффективности внедрения инноваций на предприятиях сферы услуг.

Ключевые слова: сектор услуг, инновационная деятельность, инновационная эффективность, цифровая трансформация, цифровые технологии, автоматизация, производительность труда, конкурентоспособность, потребности клиентов, экономическая эффективность.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of enhancing the efficiency of innovation activities within the service sector. It analyzes issues related to strengthening competitiveness in the service market, implementing digital technologies, automating service processes, developing human capital, and refining customer-oriented management systems. The role of the service sector in the economy of Uzbekistan, opportunities for innovation-driven development, and existing challenges are also discussed. Based on the research findings, criteria for evaluating the efficiency of innovation activities have been developed, and practical, science-based recommendations are proposed for improving the effectiveness of implementing innovations in service-sector enterprises.

Keywords: service sector, innovation activity, innovation efficiency, digital transformation, digital technologies, automation, labor productivity, competitiveness, customer needs, economic efficiency.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotning rivojlanish bosqichida xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi turmush darajasini yaxshilash va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Globallashtirish, raqamli iqtisodiyotning kengayishi, iste'molchilar

talabining o'zgarishi hamda bozor raqobatining kuchayishi xizmat ko'rsatuvchi korxonalar faoliyatiga innovatsion yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda.

Bugungi kunda xizmat ko'rsatish korxonalarining barqaror rivojlanishi nafaqat taqdim etilayotgan xizmatlar hajmiga, balki ularning sifati, tezkorligi,

qulayligi va mijozlar ehtiyojlariga moslashuvchanligiga ham bog'liq. Shu sababli innovatsion faoliyatni tashkil etish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish va xizmatlar ko'rsatishning yangi usullarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Jahon bankining O'zbekistonda xizmatlar sohasining rivojlanishiga bag'ishlangan tadqiqotida mazkur sohaning iqtisodiyotdagi muhim o'rni ta'kidlangan. Xususan, 2023-yilda xizmatlar sohasi mamlakat yalpi ichki mahsulotining 43,9 foizini tashkil etgan. Shu bilan birga, yuqori bilim va texnologiyalarga asoslangan axborot-kommunikatsiya, professional va moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish mehnat unumdorligini oshirishning muhim yo'nalishi sifatida ko'rsatilgan.

Mazkur sharoitda xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish mexanizmlarini ilmiy jihatdan o'rganish, uning natijadorligini baholash mezonlarini aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu yo'nalishda xorijlik olimlardan, A.Monkreyen o'zining mashhur asari "Siyosiy iqtisod traktati" (1615) da: "ayriboshlash unumli mehnatning katta va asosiy qismiga aylangan kundan boshlab, sotuvchilar va "tojirlar" markaziy muvofiqlashtiruvchi rol o'ynay boshladilar. Foyda ularni asosiy rag'bat bo'lib, u qo'llab-quvvatlanishi va himoya qilinishi lozim (davlat tomonidan)¹¹⁸" hamda davlat, mamlakat boyligining manbaini moddiy ne'matlar ishlab chiqarish sohasida emas, balki savdo va pul muomalasi sohasida, ya'ni hozirgi zamon ilmiy qarashlariga muvofiq, xizmatlar sohasida izlaganlar.¹¹⁹

Buyuk iqtisodchi A.Smit (1723-1790) xizmat shaklidagi noz-ne'matlarning iqtisodiy mazmunini to'laroq ochib berish hamda uning mamlakat ijtimoiy boyligining manbai sifatida qarash muammosini hal etish maqsadida, o'zining jahonga mashhur "Xalqlar boyligining tabiati va sabablari tadqiqoti" (1766) nomli asarida «unumli mehnat» va «unumsiz mehnat» tushunchalari xususida fikr yuritgan¹²⁰. A. Smit bu haqda shunday deb yozgan: "Jamiyatning ayrim eng hurmatli tabaqalarining mehnati, xuddi uy xizmatkori mehnati kabi, hech qanday qiymat yaratmaydi va sotilishi yoki mehnat jarayoni tugagandan keyin ham mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan biror bir uzoq muddat xizmat qiladigan predmet yoki tovarga gavdalanmaydi..... Masalan, podshoh hamma o'zining amaldorlari, zobitlari, butun armiya va floti bilan unumsiz mehnat xodimlarini tashkil etadilar.... Ayrim eng jiddiy va muhim kasblar bilan bir qatorda ayrim eng yengiltak kasblar - ruhoniylar, huquqshunoslar, vrachlar, yozuvchilar, aktyorlar,

masxarabozlar, musiqachilar, raqqosalar va boshqalarni bir sinfga kiritish kerak"¹²¹- degan fikrlarni ilgari so'rgan bo'lsa, mamlakatimiz olimlaridan,

V.E.Nikolaychukning ta'kidlashicha: "Hamma sohada xizmatlar yaratiladi, ammo hamma sohada ham moddiy tovarlar yaratilmaydi (bank, transport, konsalting va boshqalar)"¹²².

M.Q.Pardaevning "Xizmat deyilganda, insonning, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning, davlatning va jamiyatning ma'lum bir ehtiyojini kondirishga yo'naltirilgan kishilarning naf keltiradigan xizmat jarayoni bilan bog'liq ongli faoliyati tushuniladi"¹²³.

Q.J.Mirzaev esa xizmat ko'rsatish va servisga shunday ta'rif bildirgan. Xizmat ko'rsatish deyilganda – insonlarning ishlab chiqarish va noishlab chiqarish sub'ektlarida yuzaga keladigan, o'z iste'mol ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirgan va daromad olishga qaratilgan harakatlar majmuini ifodalovchi faoliyat tushuniladi¹²⁴.

MAVZUNING TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil, umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar innovatsion faoliyatning asosiy omillarini aniqlash va samaradorlikni oshirish yo'nalishlarini shakllantirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion faoliyat iqtisodiy subyektlarning yangi mahsulotlar, xizmatlar, texnologiyalar, boshqaruv usullari va tashkiliy yechimlarni yaratish hamda amaliyotga joriy etishga qaratilgan faoliyatidir. Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiyalar moddiy mahsulot ishlab chiqarishdan farqli ravishda ko'pincha xizmatni taqdim etish jarayoni, mijoz bilan o'zaro munosabat, axborot almashinuvi va xizmat natijasining sifatini yaxshilash bilan bog'liq bo'ladi.

Xizmat ko'rsatish sohasidagi innovatsiyalarni quyidagi asosiy yo'nalishlarga ajratish mumkin:

Birinchidan, **texnologik innovatsiyalar**. Bunga sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar, mobil ilovalar, elektron to'lov tizimlari, mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish tizimlari va boshqa raqamli yechimlarni joriy etish kiradi.

Ikkinchidan, **jarayon innovatsiyalari**. Ular xizmat ko'rsatish bosqichlarini soddalashtirish, ortiqcha operatsiyalarni qisqartirish, ish vaqtini tejash va xizmatlarni avtomatlashtirish orqali namoyon bo'ladi.

Uchinchidan, **tashkiliy-boshqaruv innovatsiyalari**. Bunda zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish, xodimlar faoliyatini natijadorlik ko'rsatkichlari asosida baholash, jamoaviy ishlashni rivojlantirish va qaror qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish nazarda tutiladi.

¹¹⁸Слудковская М. А. Политическая экономия Антуана де Монкретьена (к 400-летию выпуска "Трактата по политической экономии").//Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика, № 2, 2016, -С.107-118.

¹¹⁹Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари. Монография. - Самарқанд: Zarafshon, 2017. -28 б.

¹²⁰Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Эксмо, 2009. – С.104.

¹²¹Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. -М.: Эксмо, 2009. – С.64.

¹²² Составлено по кн.: Николайчук В.Е. Маркетинг и менеджмент услуг // Деловой сервис. СПб.: Питер, 2005. С.608.

¹²³ Пardaev M.K., Ochilov I.C. Хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида самарадорликни ошириш йўллари. Монография, Тошкент: "IQTISOD-MOLIYA" нашриёти, 2011. – 11-бет.

¹²⁴ Мирзаев Қ.Ж., Агросервис иқтисодиёти. Монография. Т. "Иқтисод-молия". 2013. 13-бет.

To'rtinchidan, **marketing innovatsiyalari**. Ular raqamli marketing, mijozlar xulq-atvorini tahlil qilish, shaxsiylashtirilgan xizmatlar taklif etish hamda yangi bozor segmentlariga chiqishni qamrab oladi.

Beshinchidan, **ijtimoiy va ekologik innovatsiyalar**. Ushbu yo'nalish xizmatlarning barcha aholi qatlamlari uchun qulayligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Innovatsion faoliyat samaradorligi esa innovatsiyalarni joriy etish natijasida erishilgan iqtisodiy, tashkiliy, texnologik va ijtimoiy natijalarning sarflangan resurslarga nisbatini ifodalaydi. Shuning uchun innovatsiyalarni baholashda faqat moliyaviy daromadni emas, balki mijozlar qoniqishi, xizmat ko'rsatish tezligi, xodimlar mehnat unumdorligi va xizmat sifati kabi ko'rsatkichlarni ham hisobga olish lozim.

O'zbekistonda xizmatlar sohasi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish va aholi bandligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Savdo, transport, moliya, turizm, ta'lim, sog'liqni saqlash, axborot-kommunikatsiya va professional xizmatlar ushbu sohaning asosiy tarkibiy qismlarini tashkil etadi.

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil yanvar-avgust oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlari tarkibida kompyuter dasturlash xizmatlari sezilarli o'rin egallagan. Mazkur xizmatlar hajmi 2024-yilning shu davriga nisbatan 26,5 foizga o'sgan¹²⁵. Ushbu ko'rsatkich raqamli texnologiyalar va axborot xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borayotganini ko'rsatadi.

Xizmatlar sohasida innovatsion rivojlanish uchun quyidagi imkoniyatlar mavjud:

- elektron tijorat va masofaviy xizmatlar ko'lamini kengaytirish;
- raqamli to'lovlar va elektron hujjat aylanishini rivojlantirish;
- sun'iy intellekt yordamida mijozlar murojaatlarini qayta ishlash;
- turizm, transport, ta'lim va tibbiyot xizmatlarini raqamlashtirish;
- kichik biznes subyektlarida zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish;
- xizmatlar eksportini kengaytirish va xalqaro bozorlarga chiqish.

Shu bilan birga, innovatsion faoliyatning rivojlanishiga ayrim muammolar to'sqinlik qilishi mumkin. Jumladan, kichik korxonalarda moliyaviy resurslarning cheklanganligi, malakali raqamli mutaxassislar yetishmasligi, innovatsion loyihalarni baholash tajribasining pastligi va hududlar o'rtasidagi raqamli infratuzilma tafovutlari shular jumlasidandir.

Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlaridan biri raqamli texnologiyalardan foydalanishdir. Raqamlashtirish mijozlarga xizmat ko'rsatish vaqtini

qisqartirish, ma'lumotlarni qayta ishlashni tezlashtirish, xarajatlarni optimallashtirish va xizmatlar sifatini yaxshilash imkonini beradi.

Masalan, mehmonxonalarda elektron bronlash tizimlari, banklarda mobil ilovalar, savdo korxonalarida elektron hisob-kitoblar, ta'lim muassasalarida masofaviy o'qitish platformalari va transport xizmatlarida onlayn buyurtma tizimlaridan foydalanish xizmat ko'rsatish jarayonlarini yanada qulaylashtiradi.

Biroq raqamli texnologiyalarni joriy etishda korxonaning real ehtiyojlari va moliyaviy imkoniyatlari hisobga olinishi lozim. Aks holda, texnologiyaga sarflangan mablag' kutilgan iqtisodiy natijani bermasligi mumkin. Shu sababli har bir innovatsion loyiha oldindan texnik-iqtisodiy jihatdan baholanishi kerak.

Innovatsion faoliyat samaradorligi texnologik vositalar bilan bir qatorda inson kapitalining sifatiga ham bog'liq. Malakali xodimlar yangi texnologiyalarni tez o'zlashtiradi, mijozlar bilan samarali muloqot qiladi va yuzaga keladigan muammolarni tezkor hal etadi.

Shu munosabat bilan xizmat ko'rsatuvchi korxonalarda quyidagi tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- xodimlarning raqamli savodxonligini muntazam oshirish;
- innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish bo'yicha treninglar tashkil etish;
- xodimlarni qayta tayyorlash va kasbiy rivojlantirish dasturlarini joriy etish;
- samarali takliflar bergan xodimlarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish;
- oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish.

Xodimlarning innovatsion jarayonlarda faol ishtirok etishi korxonada yangiliklarga ochiq tashkiliy muhitni shakllantiradi. Bunday muhit esa yangi xizmatlarni yaratish va mavjud xizmatlarni takomillashtirishga yordam beradi.

Xizmat ko'rsatish sohasida mijozlar qoniqishi korxona raqobatbardoshligining muhim mezonidir. Shu sababli innovatsion faoliyat iste'molchilar ehtiyojlarini chuqur o'rganish va ularning fikr-mulohazalarini boshqaruv qarorlarida hisobga olishga asoslanishi lozim.

Mijozlar qoniqishini o'rganish uchun elektron so'rovnomalar, onlayn sharhlar, murojaatlarni tahlil qilish va mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish tizimlaridan foydalanish mumkin. Olingan ma'lumotlar asosida xizmat ko'rsatishdagi kamchiliklar aniqlanadi, mijozlarning kutishlari baholanadi va yangi xizmatlar ishlab chiqiladi. Natijada korxonaning mijozlarni saqlab qolish imkoniyati oshadi hamda uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik mustahkamlanadi.

Innovatsion loyihalarni amalga oshirish moliyaviy resurslarni talab qiladi. Shu sababli xizmat ko'rsatish korxonalari innovatsiyalarni moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilishi, mavjud resurslardan oqilona foydalanishi va investitsion qarorlarni iqtisodiy natijalar asosida qabul qilishi kerak. Bunda korxonaning o'z mablag'lari, bank kreditlari, investorlar mablag'lari,

¹²⁵ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *Main indicators of the service sector in the Republic of Uzbekistan*. 19.09.2025. Rasmiy statistik ma'lumotlar: <https://stat.uz/>
<https://globalsciencehub.uz/index.php/IE/uz>

grantlar va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlaridan foydalanish mumkin. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes uchun tayyor raqamli yechimlarni bosqichma-bosqich joriy etish yuqori boshlang'ich xarajatlarni kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, texnologik kompaniyalar va startaplar bilan hamkorlik qilish yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish uchun uning natijalarini muntazam o'lchash va tahlil qilish zarur. Buning uchun iqtisodiy, texnologik, tashkiliy va mijozlarga oid ko'rsatkichlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Innovatsion faoliyat samaradorligini baholashning umumiy iqtisodiy modeli quyidagicha ifodalanishi mumkin:

$$E_i = \frac{R_i - C_i}{C_i} \times 100 \%$$

Bu erda:

E_i - innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligi, foizda;

R_i - innovatsiya natijasida olingan qo'shimcha iqtisodiy natija;

C_i - innovatsiyani joriy etish va undan foydalanish bilan bog'liq jami xarajatlar.

Mazkur formula innovatsiyadan olingan qo'shimcha iqtisodiy natijaning xarajatlarga nisbatan darajasini ifodalaydi. Bunda R_i -ko'rsatkichi sof foyda emas, balki innovatsiya natijasida yuzaga kelgan qo'shimcha iqtisodiy samara sifatida hisoblanadi. Hisob-kitobda xarajatlar va natijalar bir xil davrga tegishli bo'lishi, bir xil hisoblash usulida baholanishi hamda innovatsiya bilan bog'liq bo'lmagan omillar imkon qadar ajratilishi lozim.

Innovatsion faoliyatni kompleks baholash uchun quyidagi ko'rsatkichlardan foydalanish tavsiya etiladi (1-jadval).

1-jadval

Innovatsion faoliyatni kompleks baholash

Ko'rsatkich	Hisoblash yoki baholash usuli	Ahamiyati
Mehnat unumdorligi	Xizmatlar hajmi / xodimlar soni	Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini ko'rsatadi
Xizmat ko'rsatish vaqti	Bir xizmat uchun sarflangan o'rtacha vaqt	Tezkorlik va jarayonlar samaradorligini baholaydi
Mijozlar qoniqishi	So'rovnomaga yoki indeks asosida	Xizmat sifati va mijozlar tajribasini o'lchaydi
Raqamli xizmatlar ulushi	Raqamli kanallar orqali ko'rsatilgan xizmatlar / jami xizmatlar $\times 100\%$	Raqamlashtirish darajasini ko'rsatadi
Innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligi	Qo'shimcha samara va innovatsion xarajatlar nisbati	Innovatsiyaning iqtisodiy natijasini baholaydi
Shikoyatlar darajasi	Shikoyatlar soni / jami xizmatlar soni $\times 100\%$	Xizmat ko'rsatishdagi muammolarni aniqlaydi

Ushbu ko'rsatkichlarni birgalikda qo'llash innovatsion faoliyat natijalarini har tomonlama baholash imkonini beradi. Bunda har bir ko'rsatkichning boshlang'ich holati aniqlanib, belgilangan maqsadli ko'rsatkichlar bilan taqqoslanishi zarur.

XULOSA

Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish zamonaviy iqtisodiyot sharoitida korxonalarning raqobatbardoshligi, moliyaviy barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biridir. Tadqiqot natijalari innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish texnologik yangiliklarni joriy etish, boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish, inson kapitalini rivojlantirish va mijozlarga yo'naltirilgan yondashuvni shakllantirish bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

O'zbekistonda xizmatlar sohasining rivojlanishi, xususan, axborot-kommunikatsiya va dasturlash xizmatlariga talabning ortib borishi innovatsion faoliyatni kengaytirish uchun muhim imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq ushbu imkoniyatlardan to'liq foydalanish uchun korxonalarning texnologik salohiyatini oshirish, malakali kadrlar tayyorlash, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish va raqamli infratuzilmani rivojlantirish zarur.

Tadqiqot asosida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishning asosiy shartlari sifatida strategik rejalashtirish, raqamli texnologiyalardan oqilona foydalanish, iqtisodiy natijalarni muntazam baholash, xodimlarni rag'batlantirish va mijozlar ehtiyojlariga moslashish belgilandi. Taklif etilgan iqtisodiy formula va ko'rsatkichlar tizimi korxonalarga innovatsion loyihalarning natijadorligini baholash hamda resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

Umuman olganda, xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish uzluksiz takomillashtirish, texnologik yangilanish va inson kapitaliga investitsiyalar kiritishga asoslanishi lozim. Ushbu yo'nalishlarda izchil chora-tadbirlarni amalga oshirish xizmatlar sifatini yaxshilash, mehnat unumdorligini oshirish, mijozlar qoniqishini mustahkamlash va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tahlillar asosida xizmat ko'rsatish korxonalarida innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishga qaratilgan quyidagi takliflar ishlab chiqildi.

Birinchi taklif — innovatsion rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish. Har bir korxona o'z faoliyatining xususiyatlari, mijozlar talabi, mavjud texnologik imkoniyatlari va moliyaviy resurslarini hisobga olgan holda innovatsion rivojlanish

strategiyasini shakllantirishi kerak. Strategiyada ustuvor loyihalar, mas'ul shaxslar, amalga oshirish muddatlari va samaradorlik ko'rsatkichlari belgilanishi lozim.

Ikkinchi taklif — innovatsiyalarni bosqichma-bosqich joriy etish. Yangi texnologiyalarni birdaniga barcha jarayonlarga tatbiq etish o'rni, avvalo, eng ko'p vaqt va xarajat talab qiladigan jarayonlarda sinov loyihalarini amalga oshirish maqsadga muvofiq. Sinov natijalari ijobiy bo'lganda, yechimni korxonaning boshqa bo'limlariga kengaytirish mumkin.

Uchinchi taklif — innovatsion faoliyat monitoringi tizimini yaratish. Korxonalarda innovatsion loyihalarining iqtisodiy natijalari, xizmat sifati, mijozlar qoniqishi va xodimlar unumdorligini muntazam kuzatib boruvchi tizim joriy etilishi lozim. Bu tizim resurslardan samarasiz foydalanish holatlarini o'z vaqtida aniqlash imkonini beradi.

To'rtinchi taklif — xodimlarni innovatsion jarayonlarga jalb qilish. Xodimlarning takliflarini yig'ish, eng yaxshi g'oyalarni sinovdan o'tkazish va samarali yechimlarni rag'batlantirish mexanizmini yo'lga qo'yish zarur. Bu yondashuv korxona ichida innovatsion tashabbuslarni rivojlantiradi.

Beshinchi taklif — raqamli infratuzilma va axborot xavfsizligini mustahkamlash. Korxonalar elektron xizmatlar, ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini joriy etish bilan birga, mijozlar ma'lumotlarini himoya qilish va axborot xavfsizligini ta'minlash choralari ham ko'rishi kerak.

Oldinchi taklif — innovatsion hamkorlikni kengaytirish. Xizmat ko'rsatuvchi korxonalar, oliy ta'lim muassasalari, ilmiy tashkilotlar va texnologik kompaniyalar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish yangi xizmatlarni ishlab chiqish va zamonaviy yechimlarni joriy etish xarajatlarini kamaytirishi mumkin.

Mazkur takliflarni amalga oshirishda korxonalarning hajmi, faoliyat turi va hududiy sharoitlari hisobga olinishi lozim. Kichik korxonalar uchun nisbatan arzon va tez joriy etiladigan raqamli yechimlar ustuvor bo'lsa, yirik korxonalar uchun integratsiyalashgan boshqaruv tizimlari, ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt yechimlari muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 24-iyul, O'RQ-630-son.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. 2020-yil 5-oktabr, PF-6079-son.

3. O'zbekiston Respublikasining "Elektron hukumat to'g'risida"gi Qonuni. 2015-yil 9-dekabr, O'RQ-395-son.

4. Слудковская М. А. Политическая экономия Антуана де Монкретьена (к 400-летию выпуска "Трактата по политической экономии"). // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика, № 2, 2016, -С.107-118.

5. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризми ривожлантиришининг назарий асослари. Монография. -Самарқанд: Zarafshon, 2017. -28 б.

6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Эксмо, 2009. – С.104.

6. Составлено по кн.: Николайчук В.Е. Маркетинг и менеджмент услуг // Деловой сервис. Спб.: Питер, 2005. С.608.

7. Пардаев М.Қ., Очилов И.С. Хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида самарадорлиқни ошириш йўллари. Монография, Тошкент: "IQTISOD-MOLIYA" нашриёти, 2011. – 11-бет.

8. Мирзаев Қ.Ж., Агросервис иқтисодиёти. Монография. Т. "Иқтисод-молия". 2013. 13-бет.

9. Nayyar, G., Hallward-Driemeier, M., Davies, E. At Your Service? The Promise of Services-Led Development. Washington, DC: World Bank, 2021.

10. Пардаев М.Қ., Исроилов Ж.И., Гаппаров А.Қ. Хизмат кўрсатиш соҳасида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш муаммолари. Рисола. Самарқанд. «Зарафшон», 2009. - 66 б.- 4,1 б.т.

11. Пўлатов М.Э., Мирзаев Қ.Ж., Султонов Ш.А., Шавқиев Э. Глобал иқтисодий ривожланиш (туризм иқтисодиёти). Ўқув қўлланма.Т.: Фан ва технология, 2018. – 296 б.

12. M.E.Po'latov, K.J. Mirzaev, T.S.Sharipov, S.B. Boboqulov, Sh.S.Sharifov. Iqtisodiy o'sish /Darslik/ Samarqand.: SamISI, "STAP-SEL" MChJ. Nashriyotmatbaa bo'limi, - 2023 y. 456 b.

13. K.J. Mirzaev, S.B. Boboqulov, B.K. Janzakov. Raqamli iqtisodiyot. /O'quv qo'llanma/ Samarqand.: SamISI, "STAP-SEL" MChJ. Nashriyotmatbaa bo'limi, - 2022 y. 288 b.

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Abdullayev Jamshid Obidovich - "Ipak yo'li" turizm va madaniy xalqaro universiteti "Turizm" kafedrasini mustaqil izlanuvchi / Жамшид Обидович Абдуллаев — самостоятельный соискатель, кафедра туризма, Международный университет туризма и культурного наследия «Шелковый путь» / Jamshid Obidovich Abdullayev – Independent Researcher, Department of Tourism, "Silk Road" International University of Tourism and Cultural Heritage.

E-mail: jamshed1980@gmail.com

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz